

KANCELARIA SENATU

Kancelaria Ogólna

PIU

27. 04. 2018

POLSKA IZBA UBEZPIECZEŃ

nr RPW 15.289/2018

(podpis)

PIU 480/2018

03980200039892
RPW/13289/2018 P
2018-04-27

Warszawa, 27 kwietnia 2018 r.

Szanowny Pan
Robert Mamątow
Przewodniczący Komisji Praw Człowieka,
Praworządności i Petycji
Senat Rzeczypospolitej Polskiej

*Wszystkie podkroczki do wiadomości
członkom Komisji + włączyć do prac
Komisji nad polycją
8.05.2018.*

Szanowny Panie Przewodniczący,

w nawiązaniu do Państwa pisma nr BPS.KPCPP.0330.201.2018 z dnia 22 marca 2018 r., dotyczącego informacji odnośnie umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (tzw. „polisolokat”), Polska Izba Ubezpieczeń pragnie przedstawić następujące wyjaśnienia.

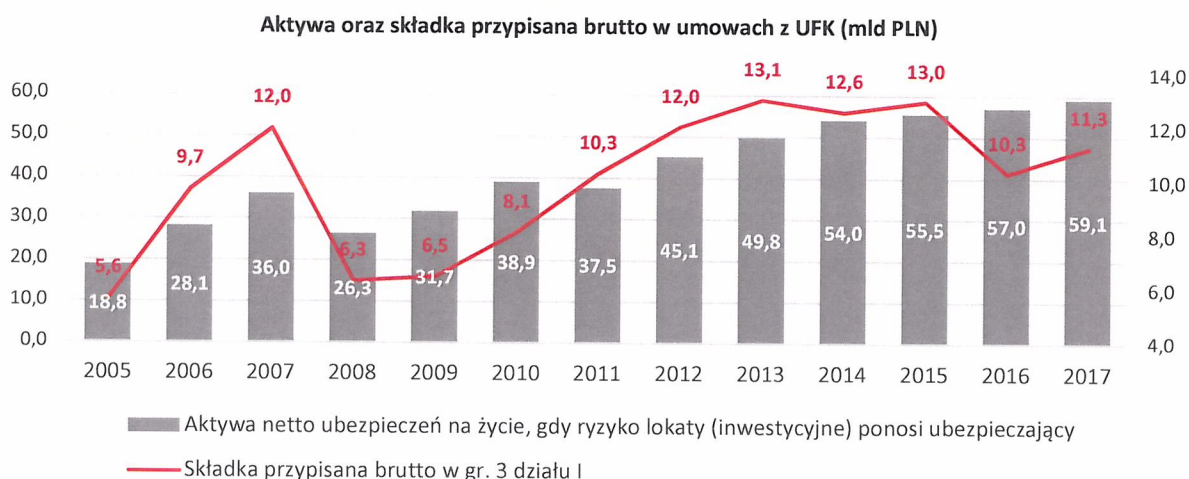
1. Wprowadzenie – rozwój ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym

Chcielibyśmy wskazać, że umowa ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym funkcjonuje w polskim prawie ubezpieczeniowym od początku lat 90-ych. Ustawa o działalności ubezpieczeniowej z dnia 28 lipca 1990 r. (tj. Dz.U. z 1996 r., nr 11, poz. 62) posługiwała się w odniesieniu do tej umowy terminem ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem inwestycyjnym. Z kolei ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 1206) dokonała zmiany nazwy na umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym oraz uregulowała treść tej umowy. Obowiązujące obecnie przepisy ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1170) bardziej szczegółowo regulują obowiązki zakładu ubezpieczeń i uprawnienia zarówno ubezpieczających, jak też ubezpieczonych w umowach ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (UFK). Chcielibyśmy również podkreślić, że zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1776), rachunki IKE i IKZE w zakładach ubezpieczeń prowadzone są w formie umów ubezpieczenia na życie z UFK. Podobna konstrukcja, zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1449), została także przyjęta dla PPE. Zwracamy przy tym uwagę, że zakłady ubezpieczeń prowadzą ponad 60 proc. rachunków IKE i IKZE oraz prawie 70 proc. rachunków PPE (na dzień 31 grudnia 2016 r.).

Na poziomie europejskim regulacje w zakresie ubezpieczeń na życie o charakterze inwestycyjnym zawiera dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wyłącznie II) (Dz. Urz. EU L 335 z 17 grudnia 2009 r., s. 1 z późn. zm.). Przed 1 stycznia 2016 r. ten rodzaj umowy regulowała natomiast dyrektywa 2002/83/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 listopada 2002 r. dotycząca ubezpieczeń na życie (Dz. Urz. UE L 345 z 19 grudnia 2002 r., s. 1 z późn. zm.). Przepisy

powyższych dyrektyw jednoznacznie wskazywały, że jedną z grup ubezpieczeń, na które udzielane jest zezwolenie na prowadzenie przez zakłady ubezpieczeń działalności ubezpieczeniowej, są ubezpieczenia na życie powiązane z funduszem inwestycyjnym.

Umowy ubezpieczenia na życie o charakterze inwestycyjnym oparte o fundusze (unit-linked) oferowane są nie tylko w Polsce, ale w większości krajów europejskich, w tym w Wielkiej Brytanii, Niemczech, Francji, Hiszpanii jak również w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Składka z umów ubezpieczenia na życie typu unit-linked w stosunku do składki z ubezpieczeń na życie ogółem w państwach europejskich w 2015 r. wahała się od ok. 5-8 proc. w Szwajcarii i Hiszpanii, poprzez ok. 16-20 proc. w Niemczech i Francji, do ponad 50 proc. w Czechach i na Węgrzech (źródło: Insurance Europe). W Polsce składka z umów z UFK stanowiła w 2015 r. ponad 47 proc. składki z umów ubezpieczenia na życie. Na koniec 2017 r. składka przypisana brutto z ubezpieczeń na życie z UFK w Polsce wyniosła 11,3 mld zł, co stanowiło ponad 46 proc. składki z ubezpieczeń na życie ogółem. Warto również podkreślić, że ubezpieczyciele w latach 2013-2017 wypłacili łącznie prawie 46 mld zł świadczeń z umów ubezpieczenia na życie z UFK.

Źródło: Opracowanie własne

2. Konstrukcja i charakter ubezpieczenia z UFK

Umowa ubezpieczenia na życie z UFK ma przede wszystkim charakter długoterminowy, natomiast konstrukcja produktu motywuje do długoterminowego zabezpieczenia potrzeb inwestycyjnych oraz ochronnych. Produkty UFK mogą pełnić różnorodne funkcje. Począwszy od gromadzenia oszczędności i inwestowania, po oferty w których główny element stanowi ochrona ubezpieczeniowa – wypłata sumy ubezpieczenia w razie śmierci, kalectwa lub choroby osób ubezpieczonych. Zakłady ubezpieczeń oferują umowy z UFK zarówno w wersji ze składką jednorazową, jak i regularną, której intencją jest systematyczne oszczędzanie i inwestowanie środków w dłuższym horyzoncie czasowym. Z tego względu ubezpieczenie z UFK nie jest produktem jednorodnym. Istnieją produkty, których celem zasadniczym jest inwestycja, a małe znaczenie ma klasyczna ochrona ubezpieczeniowa. W przypadku takich produktów można wprost mówić o zyskach lub stratach z inwestycji. Istnieją też umowy, w których cel ochronny jest nadrzędny, a kwota przeznaczana na inwestycje jest niewielka. Celem takiego produktu jest zapewnienie bezpieczeństwa osobie ubezpieczonej i jej bliskim, jak również zwiększanie realnej sumy ubezpieczenia wraz z czasem trwania umowy i zapewnienie godziwej wartości

świadczenia po jej zakończeniu. Ze względu na indywidualny charakter każdej umowy brak jest dokładnych danych na temat liczby umów w podziale na wskazane powyżej rodzaje. Zebranie takich danych wymagałoby szczegółowej analizy portfeli poszczególnych zakładów ubezpieczeń w długim horyzoncie czasowym. W przedstawionych poniżej danych pragniemy jednak zaprezentować podział umów z UFK ze składką regularną na umowy ochronne i inwestycyjne w oparciu o kryteria przyjęte w ustawie o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej¹.

Podkreślić przy tym należy, że dziś w Polsce UFK są jednym z najistotniejszych składników długoterminowych dobrowolnych oszczędności. Ze względu na długoterminowy charakter umów oraz wartość zgromadzonych aktywów, zakłady ubezpieczeń prowadzące ubezpieczeniowe fundusze kapitałowe są obok funduszy emerytalnych, funduszy inwestycyjnych i banków, jednym z głównych dostarczcycieli kapitału dla polskiej gospodarki.

Warto również wskazać, że stopa zwrotu z ubezpieczeń o charakterze inwestycyjnym podlega takim samym prawom i wahaniom koniunkturalnym jak w przypadku innych inwestycji. W naszej opinii nieprzypadkowo spory związane z ubezpieczeniami inwestycyjnymi rozpoczęły się w momencie słabej koniunktury, a nie występowały w momencie, gdy rynek pozwalał na wysoką stopę zwrotu. Część z tych umów zawierana była jeszcze przed kryzysem w 2008 r., w środowisku wysokich stóp procentowych i wysokich stóp zwrotu z inwestycji. W związku ze spadającymi od kilku lat stopami procentowymi, wartość środków zgromadzonych przez klientów w ubezpieczeniach związanych z funduszami mogła być inna niż pierwotnie oczekiwana przy zawieraniu umowy. Ocena indywidualnego wyniku na inwestycji w UFK zależy w szczególności od charakteru, konstrukcji, celu każdej umowy, a także momentu zawarcia i okresu jej trwania oraz wybranej przez klienta strategii inwestycyjnej.

Pragniemy podkreślić, że aktywność Polaków w samodzielnym zainicjowaniu własnego dodatkowego zabezpieczenia emerytalnego siebie lub zabezpieczenia ubezpieczeniowego swojej rodziny jest niska. Ta cecha podnosi trudność procesu sprzedaży, w związku z czym umowy ubezpieczenia na życie często wiążą się z wysokimi kosztami początkowymi ponoszonymi przez ubezpieczyciela w związku z zawarciem umowy ubezpieczenia w okresie poprzedzającym umowę oraz w trakcie jej zawierania. Głównym składnikiem tych kosztów są bezpośrednie koszty akwizycji – prowizje płacone pośrednikom. W przypadku długoterminowych umów ze składką regularną ich wysokość sięga nawet 100% składki płaconej przez ubezpieczającego w pierwszym roku trwania umowy. W związku z ustawowym wymogiem pokrycia kosztów świadczeń ze składki ubezpieczeniowej zakłady ubezpieczeń pobierają odpowiednie opłaty i ustalają świadczenia wykupu, których celem jest pokrycie tych kosztów, w szczególności w przypadku wcześniejszego rozwiązania umowy.

3. Wprowadzone zmiany legislacyjne

Polska Izba Ubezpieczeń pragnie podkreślić, że w latach 2015-2017, zarówno w Polsce, jak i w Unii Europejskiej, wprowadzono szereg zmian legislacyjnych dotyczących umów ubezpieczenia na życie o charakterze inwestycyjnym, mających na celu zapewnienie w możliwie najszerszym zakresie ochrony klientów korzystających z tego typu produktów ubezpieczeniowych. W związku z tym chcielibyśmy

---

¹ Jako umowy ochronne przyjmujemy umowy ubezpieczenia na życie z UFK, w których gwarantowana wysokość świadczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego z dowolnej przyczyny jest wyższa niż dziesięciokrotność rocznej składki należnej z tytułu umowy w każdym z pierwszych 5 lat ubezpieczenia. Podział taki zawiera art. 23 ust. 5-7 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej w odniesieniu do obowiązku rozłożenia w czasie wydatków z tytułu prowizji pośrednika ubezpieczeniowego w związku z zawarciem umowy z UFK.

wskazać już obowiązujące oraz wchodzące w życie w okresie najbliższych kilku miesięcy przepisy odnoszące się do umów ubezpieczenia na życie z UFK.

I. Ustawa o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej

Ustawa weszła w życie w dniu 1 stycznia 2016 r. Zwiększyła obowiązki informacyjne ubezpieczycieli i wydłużyła do ponad roku okres, w którym klienci mogą wycofać się z zawartej umowy. W szczególności należy zwrócić uwagę na:

- 1) obowiązki zakładów ubezpieczeń wobec klientów:
  - obowiązek przeprowadzenia przez zakład ubezpieczeń, przed zawarciem umowy ubezpieczenia o charakterze inwestycyjnym, analizy potrzeb ubezpieczającego lub ubezpieczonego w celu dokonania oceny czy umowa jest odpowiednia dla danego klienta (art. 21 ustawy),
  - obowiązek przekazania klientowi, przed zawarciem umowy ubezpieczenia na życie z UFK, dodatkowych informacji dotyczących tej umowy – m.in. w zakresie celu i charakteru umowy, tytułu i wysokości opłat pobieranych przez zakład ubezpieczeń, rekomendowanego minimalnego okresu trwania umowy oraz ryzyka inwestycyjnego (art. 17 i 22 ustawy),
  - obowiązek zawarcia w umowie ubezpieczenia na życie z UFK szczegółowo określonych w przepisie informacji (art. 23 ust. 1 ustawy),
  - obowiązek poinformowania ubezpieczającego, nie rzadziej niż raz w roku, o wysokości świadczeń przysługujących z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia (art. 20 ust. 3 ustawy),
  - obowiązek równomiernego rozłożenia w czasie wydatków z tytułu prowizji pośrednika ubezpieczeniowego związanej z zawartą za jego pośrednictwem umową ubezpieczenia z UFK (art. 23 ust. 5 i 6 ustawy).
- 2) uprawnienie ubezpieczającego, a w umowach na cudzy rachunek ubezpieczonego:
  - możliwość odstąpienia od umowy ubezpieczenia na życie z UFK oraz umowy ubezpieczenia na życie i dożycie, w której świadczenie zakładu ubezpieczeń z tytułu dożycia jest równe składce powiększonej o określony w umowie wskaźnik, w terminie 60 dni od dnia otrzymania informacji rocznej o umowie. W przypadku umów na cudzy rachunek ubezpieczonemu przysługuje w powyższym terminie prawo wystąpienia z umowy ubezpieczenia ze skutkiem odstąpienia (art. 26 ustawy).

II. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 1286/2014 z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie dokumentów dotyczących detalicznych produktów zbiorowego inwestowania i ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych (PRIIP) (Dz. Urz. UE L 352 z 9.12.2015, s.1) (Rozporządzenie PRIIPs)

Rozporządzenie PRIIPs weszło w życie 1 stycznia 2018 r. Na twórców produktów o charakterze inwestycyjnym, w tym umów ubezpieczenia na życie o takim charakterze, nałożony został obowiązek przekazywania informacji o produkcie w formie tzw. dokumentu zawierającego kluczowe informacje (KID – key information document), który obejmuje m.in.:

- informacje o kosztach związanych z inwestycją w dany produkt (art. 8 ust. 3 lit. f rozporządzenia),

- opis typu inwestora indywidualnego, do którego taki produkt jest adresowany (art. 8 ust. 3 lit. c pkt iii rozporządzenia),
- informacje o ryzyku i możliwych stratach inwestora (art. 8 ust. 3 lit. d rozporządzenia),
- scenariusze dotyczące wyników, w tym scenariusz warunków skrajnych, niekorzystny, umiarkowany, korzystny a także scenariusz uwzględniający ziszczenie się wypadku ubezpieczeniowego,
- informację o rekomendowanym czasie posiadania produktu i możliwości wcześniejszego wypłacenia pieniędzy (art. 8 ust. 3 lit. g rozporządzenia),
- możliwościach złożenia skargi dotyczącej produktu (art. 8 ust. 3 lit. h rozporządzenia).

Wejście w życie Rozporządzenia PRIIPs spowodowało również konieczność zmian w ustawie z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz ustawie z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej². Komisja Nadzoru Finansowego stała się organem odpowiedzialnym za nadzór, przestrzeganie i egzekwowanie przepisów Rozporządzenia PRIIPs oraz stosowanie sankcji – kar administracyjnych za nieprzestrzeganie przepisów Rozporządzenia PRIIPs. Organ nadzoru uzyskał nowe uprawnienia, w tym do wprowadzenia, w drodze decyzji, zakazów lub ograniczeń dotyczących wprowadzenia ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych do obrotu, dystrybucji lub sprzedaży oraz praktyk zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (art. 17 Rozporządzenia PRIIPs). Tym samym, jeśli w ocenie organu nadzoru ubezpieczeniowy produkt inwestycyjny bądź działalność lub praktyka zakładu będzie wzbudzała poważne obawy dotyczące ochrony inwestorów, organ nadzoru będzie mógł nawet zakazać stosowania tego produktu lub nakazać jego wycofanie z obrotu.

III. Ustawa z dnia 15 grudnia 2017 r. o dystrybucji ubezpieczeń (Dz. U. z 2017 r., poz. 2486)³.

Ustawa wchodzi w życie 1 października 2018 r. Ustawa implementuje do krajowego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/97 z dnia 20 stycznia 2016 r. w sprawie dystrybucji ubezpieczeń (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE L 29 z 2.02.2016, s. 19) (dyrektywa IDD). Jednym z podstawowych celów dyrektywy IDD i ustawy o dystrybucji ubezpieczeń jest zwiększenie poziomu ochrony i bezpieczeństwa klientów zawierających umowy ubezpieczenia.

Ustawa wprowadza szereg przepisów o charakterze prokonsumenckim, odnoszących się ogólnie do dystrybucji umów ubezpieczenia, jak też specyficznie do umów ubezpieczenia na życie o charakterze inwestycyjnym. Ustawa nakłada wiele obowiązków na dystrybutorów ubezpieczeń, w tym zakłady ubezpieczeń m.in.:

- obowiązek działania zakładów ubezpieczeń, agentów ubezpieczeniowych i brokerów ubezpieczeniowych, będących dystrybutorami ubezpieczeń, rzetelnie, uczciwie i profesjonalnie, zgodnie z najlepiej pojętym interesem klienta (art. 7 ust. 1 ustawy),

² Ustawa z dnia 29 września 2017 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. z 2017 r., poz. 2102).

³ Zgodnie z ustawą z dnia 26 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o dystrybucji ubezpieczeń, która zmienia datę wejścia w życie przepisów ustawy o dystrybucji ubezpieczeń z 23 lutego 2018 r. na 1 października 2018 r. Zmiana daty wejścia w życie przepisów o dystrybucji ma związek z procedowanym aktualnie w UE wnioskiem Komisji Europejskiej o zmianę daty stosowania dyrektywy IDD. Ustawa została przyjęta przez Senat 1 lutego 2018 r. i czeka obecnie na podpis Prezydenta RP i publikację.

- obowiązek określenia przed zawarciem umowy wymagań i potrzeb poszukującego ochrony ubezpieczeniowej (art. 8 ust. 1 ustawy),
- obowiązek przekazania klientowi informacji o produkcie ubezpieczeniowym, z uwzględnieniem złożoności tego produktu i rodzaju klienta (art. 8 ust. 1 ustawy),
- zobowiązanie dystrybutorów do informowania klientów o wysokości wskaźnika kosztów dystrybucji związanych z proponowaną umową ubezpieczenia o charakterze inwestycyjnym, co ma na celu zwiększenie transparentności sprzedaży takich produktów ubezpieczeniowych oraz zapobieganie zjawisku misselingu (art. 22 ust. 2, art. 23 ust. 2 oraz art. 32 ust. 2),
- zobowiązanie agentów ubezpieczeniowych, brokerów ubezpieczeniowych i zakładów ubezpieczeń wykonujący dystrybucję ubezpieczeń, o których mowa w grupie 3 działu I załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, do posiadania rozwiązania organizacyjnego służącego zapobieganiu konfliktom interesów, tak aby nie miały one negatywnego wpływu na interesy klientów. Jeżeli rozwiązania te są niewystarczające, z punktu widzenia klienta, dystrybutor przed zawarciem umowy ubezpieczenia ma obowiązek ujawnienia klientowi ogólnego charakteru lub źródła konfliktu interesów (art. 15 ust 1 i 4 ustawy),
- obowiązek podejmowania przez dystrybutorów ubezpieczeń wszelkich stosownych kroków w celu identyfikowania konfliktów interesów między członkami ich kierownictwa i pracownikami lub jakąkolwiek osobą mającą bezpośrednio lub pośrednio powiązania z nimi z racji sprawowanej kontroli, a ich klientami, lub też między jednym klientem a drugim, które powstają w trakcie prowadzenia jakiejkolwiek działalności w zakresie dystrybucji ubezpieczeń (art. 15 ust 3 ustawy).

Ponadto zgodnie z art. 84 ustawy organ nadzoru ma możliwość nakładania na dystrybutora ubezpieczeń określonych sankcji, w razie naruszenia m.in. obowiązków w zakresie dystrybucji umów ubezpieczenia o charakterze inwestycyjnym. W przypadku stwierdzenia naruszenia organ nadzoru będzie uprawniony m.in. do wydania publicznego oświadczenia wskazującego odpowiedzialnego dystrybutora oraz charakter naruszenia, nałożenia kary pieniężnej do 21 827 500 zł, zawieszenia w czynnościach członka zarządu odpowiedzialnego za dokonanie naruszenia, jak również wykreślenia z rejestru pośrednika ubezpieczeniowego dokonującego naruszenia prawa (dla dystrybutorów będących osobami fizycznymi kara może sięgać 3 055 850 zł). Ten sam katalog sankcji będzie miał również zastosowanie w przypadku naruszenia przez dystrybutora określonych w ustawie przepisów o charakterze prokonsumenckim.

IV. Ustawa z dnia 16 lutego 2016 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 229)

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1634) wprowadziła do ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów rozwiązania mające na celu szybsze eliminowanie niekorzystnych dla konsumentów praktyk oraz usprawnienie kontroli klauzul niedozwolonych:

- wprowadzono nowy model kontroli postanowień wzorców umownych – to Prezes UOKiK, a nie jak wcześniej Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, wydaje decyzje o niedozwolonym charakterze postanowienia wzorca umownego i zakazie jego stosowania (art. 23b ustawy),

- przyznano Prezesowi Urzędu uprawnienie do wydawania decyzji tymczasowych w sprawie praktyk zagrażających zbiorowym interesom klientów zobowiązujących do podjęcia określonych działań, do czasu zakończenia postępowania w danej sprawie (art. 101a ustawy),
- przyznano Prezesowi UOKiK uprawnienie do wyrażenia istotnego poglądu w indywidualnej sprawie w postępowaniu przed sądem powszechnym, jeśli przemawia za tym interes publiczny (art. 31d ustawy),
- wprowadzono instytucję „tajemniczego klienta”, która pozwala na kontrolowanie zakresu informacji przekazywanych klientowi na etapie przedkontraktowym (art. 105ia ustawy),
- przyznano Prezesowi UOKiK uprawnienie do nałożenia kary pieniężnej do wysokości 10% obrotu w roku poprzedzającym stwierdzenie naruszenia zakazu stosowania postanowień niedozwolonych we wzorcu umownym (art. 106 ust 1 pkt 3a ustawy).

Powyższa nowelizacja uznała ponadto za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów proponowanie konsumentom nabycia usług finansowych, które nie odpowiadają potrzebom tych konsumentów ustalonym z uwzględnieniem dostępnych przedsiębiorcy informacji w zakresie cech tych konsumentów lub proponowanie nabycia tych usług w sposób nieadekwatny do ich charakteru (art. 24 ust. 2 pkt 4 ustawy).

V. *Ustawa z dnia 2 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2270)*

Ustawa powołująca Rzecznika Finansowego jednoznacznie przesądziła o ustawowym trybie i terminach rozpatrywania przez podmioty rynku finansowego składanych przez klientów reklamacji oraz rozszerzyła kompetencje wcześniejszego Rzecznika Ubezpieczonych. Obecnie do kompetencji Rzecznika Finansowego należy m.in:

- rozpatrywanie wniosków w indywidualnych sprawach klientów, wniesionych na skutek nieuwzględnienia reklamacji konsumenta przez podmiot rynku finansowego (art. 17 ust. 1 ustawy),
- informowanie właściwych organów nadzoru i kontroli o dostrzeżonych nieprawidłowościach w funkcjonowaniu podmiotów rynku finansowego (art. 17 ust. 1 ustawy),
- wyrażanie istotnego poglądu w indywidualnej sprawie w postępowaniu przed sądem powszechnym (art. 28 ustawy w z. z art. 63 kpc)
- prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej w dziedzinie ochrony interesów klientów podmiotów rynku finansowego (art. 17 ust. 1 ustawy),
- występowanie do podmiotów rynku finansowego oraz innych podmiotów, których działalność wiąże się z rozpatrywaną sprawą, o udzielenie informacji lub wyjaśnień, udostępnienie akt oraz dokumentów dotyczących ochrony klienta (art. 25 ust. 1 ustawy),
- prawo do wytoczenia powództwa na rzecz konsumentów w sprawach dotyczących nieuczciwych praktyk rynkowych podmiotów finansowych, jak również za zgodą powoda wzięcia udziału w toczącym się już postępowaniu (art. 26 ustawy),
- prawo do żądania od podmiotu rynku finansowego przekazania wzorca umowy o świadczenie usług, którym posługuje się w swojej działalności, oraz innych dokumentów i formularzy stosowanych przy zawieraniu i wykonywaniu tych umów (art. 31 ustawy).

VI. Rekomendacje Komisji Nadzoru Finansowego dotyczące badania adekwatności produktowej

W 2016 r. Komisja Nadzoru Finansowego przyjęła rekomendacje dotyczące badania adekwatności produktowej⁴. Rekomendacje te nakładają na zakłady ubezpieczeń na życie oferujące umowy ubezpieczenia z UFK dodatkowe obowiązki mające na celu określenie przed zawarciem umowy wymagań i potrzeb osoby poszukującej ochrony zamierzającej zawrzeć lub przystąpić do umowy ubezpieczenia na życie z UFK. W szczególności zwracamy uwagę na następujące rekomendacje:

- zgodnie z rekomendacją 5 zakład ubezpieczeń powinien badać adekwatność produktu do potrzeb i możliwości klienta, poprzez analizę informacji o jego wiedzy, doświadczeniu w dziedzinie ubezpieczeń na życie oraz sytuacji finansowej,
- rekomendacja 8 nakłada na zakład ubezpieczeń obowiązek zaproponowania klientowi produktu, który odpowiada jego potrzebom, jak i możliwościom,
- zgodnie z rekomendacją 9, jeśli zakład ubezpieczeń nie posiada produktu adekwatnego do potrzeb klienta, powinien przekazać klientowi tę informację, a umowa ubezpieczenia może zostać zawarta jedynie na podstawie pisemnego żądania klienta,
- zgodnie z rekomendacją 12 przy przedstawianiu klientowi propozycji umowy ubezpieczenia, klient powinien otrzymać informacje o głównych cechach produktu w taki sposób i w takim zakresie, by umożliwić mu zrozumienie specyfiki produktu i związanego z nim ryzyka.

W pierwszym kwartale 2018 r. Komisja Nadzoru Finansowego przeprowadziła przegląd zasad i standardów stosowania rekomendacji dotyczących badania adekwatności produktów przez nadzorowane zakłady ubezpieczeń. Owocem wizyt nadzorczych są liczne zalecenia organu nadzoru zmierzające do pełnej zgodności z założonymi zamierzeniami autora regulacji.

Przedstawiając powyższe, Polska Izba Ubezpieczeń pragnie zwrócić uwagę na szeroki zakres regulacji o zdecydowanie prokonsumenckim charakterze, które tworzą spójny i wyczerpujący system ochrony interesów ubezpieczających, ubezpieczonych i uprawnionych z umów ubezpieczenia na życie z UFK. Działalność podmiotów na rynku ubezpieczeniowym jest monitorowana przez wiele organów i instytucji państwowych wyposażonych w instrumenty prawne umożliwiające bezpośrednią i natychmiastową ingerencję w przypadku zagrożenia interesów klientów tych podmiotów, a także umożliwiającą usunięcie ich skutków.

4. Szczegółowe dane dotyczące umów ubezpieczenia na życie z UFK

Szczegółowe dane dotyczące rynku umów ubezpieczenia na życie z UFK przekazujemy w załączniku do niniejszego pisma. Chcielibyśmy przy tym zwrócić uwagę, że przedstawione dane, ze względu na długi horyzont czasowy, przez co wymagający niejednokrotnie sięgnięcia do baz danych, które nie są już obecnie wykorzystywane przez zakłady ubezpieczeń, w części opierają się na szacunkach przygotowanych przez te zakłady. Zwracamy również uwagę, że poniższe dane przedstawiają 99 proc. rynku umów z UFK liczonego składką przypisaną brutto oraz 94% rynku liczonego aktywami na dzień 31 grudnia 2017 r.

---

⁴ https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Rekomendacje_adekw_prod_22-03-2016_46358.pdf

Polska Izba Ubezpieczeń zwraca się do Pana Przewodniczącego z prośbą o przyjęcie powyższych wyjaśnień. Jednocześnie potwierdzamy chęć dalszej współpracy z Komisją w odniesieniu do przedmiotowej petycji.

Z wyrazami szacunku,

Prezes Zarządu
Polskiej Izby Ubezpieczeń

J. Grzegorz Prądzyński
J. Grzegorz Prądzyński

Załącznik: Szczegółowe dane dotyczące rynku ubezpieczeń z UFK

I. Liczba osób ubezpieczonych w umowach z UFK*

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób na koniec roku (tys. osób)	1 635	1 657	2 430	2 719	2 757	2 731	2 785	2 911	3 334	3 361	3 362	3 355	3 261	3 141
w tym:														
ubezpieczenia ze składką jednorazową	58	93	182	278	256	256	268	316	358	384	405	438	443	408
ubezpieczenia ze składką regularną	1 578	1 564	2 248	2 441	2 501	2 475	2 517	2 595	2 976	2 977	2 957	2 917	2 819	2 734
w tym**:														
ochronne	1 366	1 343	1 365	1 430	1 453	1 418	1 362	1 330	1 275	1 229	1 196	1 175	1 142	1 145
inwestycyjne	212	221	883	1 012	1 047	1 057	1 155	1 265	1 701	1 748	1 761	1 742	1 677	1 588

* przedstawione dane zawierają liczbę polis w ubezpieczeniach indywidualnych oraz liczbę ubezpieczonych w ubezpieczeniach grupowych. Zwracamy uwagę, że możliwa jest sytuacja, w której jedna osoba może posiadać kilka polis indywidualnych, w związku z czym faktyczna liczba osób w ubezpieczeniach z UFK może być mniejsza niż przedstawiona wyżej.

** Podział umów z UFK ze składką regularną na umowy ochronne i inwestycyjne w oparciu o kryteria przyjęte w ustawie o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej. Jako umowy ochronne przyjmujemy umowy ubezpieczenia na życie z UFK, w których gwarantowana wysokość świadczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego z dowolnej przyczyny jest wyższa niż dziesięciokrotność rocznej składki należnej z tytułu umowy w każdym z pierwszych 5 lat ubezpieczenia. Podział taki zawiera art. 23 ust. 5-7 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej w odniesieniu do obowiązków rozłożenia w czasie wydatków z tytułu prowizji pośrednika ubezpieczeniowego w związku z zawarciem umowy z UFK.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba przystąpienia (tys. osób)	209	242	705	466	349	287	348	443	819	431	364	367	237	207
w tym:														
ubezpieczenia ze składką jednorazową	24	43	103	125	22	23	46	105	122	124	111	141	81	71
ubezpieczenia ze składką regularną	185	198	602	341	327	263	302	338	697	307	253	226	157	136
w tym:														
ochronne	143	151	162	178	169	132	121	132	125	124	111	122	112	107
inwestycyjne	41	47	440	163	157	131	180	206	572	183	142	104	44	30

II. Aktywa ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Wartość aktywów w ubezpieczeniowych funduszach kapitałowych na koniec roku (mln PLN)	12,4	16,6	24,9	31,8	24,3	28,4	33,4	32,8	39,7	44,6	50,0	51,6	53,6	55,8
w tym:														
ubezpieczenia ze składką jednorazową	3,1	5,5	10,2	14,9	8,7	9,8	11,0	10,8	13,3	15,9	19,3	21,3	21,2	21,1
ubezpieczenia ze składką regularną	9,3	11,1	14,7	16,9	15,5	18,6	22,4	22,0	26,5	28,7	30,7	30,3	32,4	34,8
w tym:														
ochronne	7,9	9,3	11,5	12,4	11,4	12,4	13,7	12,6	14,1	14,6	14,7	14,0	14,3	15,5
inwestycyjne	1,4	1,8	3,2	4,6	4,2	6,3	8,7	9,3	12,3	14,0	16,0	16,3	18,0	19,2

Przyrosty w aktywach w ubezpieczeniowych funduszach kapitałowych

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Przyrost aktywów w ubezpieczeniowych funduszach kapitałowych (mld PLN)	4,2	8,3	6,9	-7,5	4,1	5,0	-0,7	7,0	4,8	5,4	1,6	2,0	2,2
w tym:													
ubezpieczenia ze składką jednorazową	2,3	4,7	4,7	-6,1	1,0	1,3	-0,3	2,5	2,6	3,4	2,1	-0,1	-0,1
ubezpieczenia ze składką regularną	1,8	3,6	2,2	-1,4	3,1	3,8	-0,4	4,5	2,2	2,0	-0,5	2,1	2,4
w tym:													
ochronne	1,4	2,2	0,9	-1,0	1,0	1,3	-1,1	1,5	0,5	0,0	-0,7	0,4	1,2
inwestycyjne	0,5	1,4	1,3	-0,4	2,1	2,5	0,6	3,0	1,7	2,0	0,2	1,8	1,2

III. Długość umów z UFK***

	do 1 roku	1-3 lata	3-5 lat	5-10 lat	10-20 lat	pow.20 lat	Razem
Struktura umów wg długości umowy na życie z UFK, stan na koniec 2017 r.(%)	0,5%	3,4%	1,8%	6,0%	7,7%	80,6%	100%
w tym:							
ubezpieczenia ze składką jednorazową	1,1%	16,2%	7,5%	14,6%	1,5%	59,1%	100%
ubezpieczenia ze składką regularną	0,3%	0,1%	0,4%	3,7%	9,3%	86,2%	100%
w tym:							
ochronne	0,3%	0,0%	0,4%	1,4%	3,2%	94,6%	100%
inwestycyjne	0,4%	0,3%	0,2%	7,6%	19,8%	71,6%	100%

*** w kategorii "powyżej 20 lat" ujęte są umowy zawarte na czas nieokreślony.

IV. Struktura umów z UFK – składka regularna i jednorazowa

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Składka przypisana brutto w roku (mld PLN)	3,5	4,7	8,3	10,6	5,3	5,4	7,3	9,5	11,3	12,1	12,2	12,8	10,1	11,1
w tym:														
ubezpieczenia ze składką jednorazową	1,2	2,2	5,0	6,5	1,3	1,1	2,3	4,0	5,3	6,0	6,2	7,0	4,7	5,7
ubezpieczenia ze składką regularną	2,3	2,5	3,3	4,1	4,1	4,2	5,0	5,4	6,0	6,1	6,0	5,8	5,4	5,4
w tym:														
ochronne	1,9	2,0	2,1	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2	2,1	2,1
inwestycyjne	0,4	0,5	1,2	1,8	1,7	2,0	2,7	3,2	3,7	3,8	3,8	3,6	3,3	3,3

V. Składka przypisana brutto (kanały dystrybucji) – banki i zakłady ubezpieczeń

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Składka przypisana brutto z nowych umów														
(mld PLN)	1,2	1,8	3,2	4,6	1,7	1,3	2,0	4,4	3,5	4,0	3,2	3,6	3,0	4,0
zakłady ubezpieczeń	<u>0,9</u>	<u>1,2</u>	<u>2,2</u>	<u>3,4</u>	<u>1,4</u>	<u>1,0</u>	<u>1,4</u>	<u>1,6</u>	<u>1,3</u>	<u>1,6</u>	<u>1,3</u>	<u>1,5</u>	<u>0,8</u>	<u>0,9</u>
w tym:														
ubezpieczenia ze składką jednorazową	0,3	0,6	1,3	2,2	0,5	0,3	0,4	0,6	0,4	0,7	0,5	0,8	0,4	0,5
ubezpieczenia ze składką regularną	0,5	0,6	0,9	1,2	0,9	0,7	0,9	1,0	0,9	0,9	0,7	0,7	0,4	0,4
w tym:														
ochronne	0,5	0,5	0,6	0,8	0,4	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,3	0,3
inwestycyjne	0,1	0,1	0,2	0,4	0,4	0,4	0,6	0,6	0,6	0,5	0,3	0,2	0,1	0,1
banki	<u>0,4</u>	<u>0,6</u>	<u>1,0</u>	<u>1,2</u>	<u>0,3</u>	<u>0,3</u>	<u>0,7</u>	<u>2,8</u>	<u>2,2</u>	<u>2,4</u>	<u>1,9</u>	<u>2,1</u>	<u>2,1</u>	<u>3,1</u>
w tym:														
ubezpieczenia ze składką jednorazową	0,4	0,6	1,0	1,2	0,3	0,2	0,4	2,3	1,6	1,5	1,6	2,0	1,9	2,4
ubezpieczenia ze składką regularną	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3	0,5	0,6	0,9	0,3	0,1	0,2	0,7
w tym:														
ochronne	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
inwestycyjne	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3	0,5	0,6	0,8	0,3	0,1	0,2	0,7

VI. Okres referencyjny, w którym ubezpieczyciel potrąca koszty wstępne

Ze względu na indywidualny charakter produktów oferowanych przez poszczególne zakłady ubezpieczeń nie można jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie. Niektóre produkty u tego samego ubezpieczyciela obłożone były opłatami w zależności od typu produktu (składka jednorazowa lub regularna), rodzaju (ubezpieczenie o charakterze inwestycyjnym lub ochronnym), jak również wieku klienta. W części produktów stosowany był również mechanizm zwrotu klientowi pobranej opłaty w postaci premii wypłacanej po określonym czasie trwania umowy.

VII. Liczba osób, które wycofały się z zawartych umów przed upływem terminu na jaki zostały zawarte

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób fizycznych, które wycofały się z umowy przed upływem terminu na który została zawarta umowa i od których pobrano opłatę za przedterminowe rozwiązanie umowy w wysokości, na koniec roku (tys. osób):	35	40	48	56	107	134	133	147	178	181	165	163	172	165